

oxsfordskiy-slovník-dodali-26-koreyskih-sliv-pivden-na-koreya-zahoplyuye-svit-tak-i-vse-yde-za-planom

5. Погорелов О. Халлю, або корейська хвиля, що захопила світ. *Ogonek*. 4 жовтня 2022 р.. URL: <https://ogonek.shop/blogs/blog/hallyu-or-korean-wave-that-took-over-the-world/>

6. Мережу підриває фото соліста К-поп гурту BTS, який одягнув капелюх Ruslan Baginskiy. URL: https://lifestyle.24tv.ua/fashion/solist-gurtu-bts-odyagnuv-kapelyuh-ukrayinskogo-novini-ukrayini-i-svitu_n1629560

7. @Natashazinkomagazin. URL: <https://www.instagram.com/p/CjDpZpПЗYj/?igshid=YmMyMTA2M2Y%3D>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-288-6-17>

Коцюба О. О.

*студентка V курсу факультету східних мов
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

Семеніст І. В.

*доктор філологічних наук, кандидат історичних наук,
декан факультету східних мов
Київського університету імені Бориса Грінченка
м. Київ, Україна*

ПРОБЛЕМА ВИБОРУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ АДАПТАЦІЇ КИТАЙСЬКОЇ ХУДОЖНЬОЇ ЛІТЕРАТУРИ (НА ПРИКЛАДІ ОПОВІДАННЯ ЦАНЬ СЮЕ «ЧОРНІ ОЧІ»)

Переклад існує ще з часів виникнення перших відмінностей між мовами. У сьогоденні, залежно від мети, він може виконувати безліч різноманітних функцій, проте найголовнішою та найстаршою була і лишається соціальна. На доволі простому рівні вона виражається у забезпеченні міжмовної комунікації окремих людей. Однак, якщо поглянути з точки зору художнього перекладу, його соціальна функція – надавати світовій спільноті доступ до культурного спадку окремих народів, що, своєю чергою, забезпечує взаємний обмін літературним досвідом, взаємне мовне та культурне збагачення, поглиблення уявлень людей про світ. Недарма термін «переклад» майже завжди

супроводжується поняттями «міжкультурної взаємодії», «діалогу культур», «етнокультурної інтеграції» тощо.

Дослідження різних аспектів художнього перекладу є важливим для розуміння особливостей міжкультурного дискурсу, особливо коли мова йде про далекі одна від одної культури, зокрема китайську та українську. Художній переклад китайської літератури на українську мову знайомить українського читача не лише з творчістю окремого автора, а й з усіма етнокультурними, історичними, соціальними передумовами того чи іншого твору. Таким чином, своєрідний «діалог» наших культур дозволяє нам визначити та дослідити їх відмінності та схожості, а завдяки цьому суттєвіше пізнати та розвинути власну ідентичність.

До питання міжкультурної взаємодії, що її засобом виступає художній переклад, часто додається проблема вибору й застосування перекладацьких стратегій. У той час, коли перекладений твір виступає як посередник між двома культурами, перекладач виконує функцію посередника між автором оригіналу твору та його іншомовним читачем. Застосована перекладацька стратегія може суттєво вплинути як на результат перекладу, так і на виконання поставлених перед ним завдань.

Станом на зараз поняття стратегій перекладу в перекладознавстві лишається нечітким. Найбільше уваги отримують перекладацькі трансформації, методи та способи розв'язання окремих перекладацьких проблем, у той час як стратегіями почали цікавитися відносно нещодавно. Попри це, з кожним роком інтерес до них зростає, в тому числі в колах синологів та східних перекладознавців. Існує два трактування поняття стратегій перекладу: широке та вузьке [5, с. 242]. Широке представляє перекладацькі стратегії як збірку принципів, правил та переконань, що утворюють загальну точку зору перекладача, якої той дотримується в процесі перекладу. У вузькому розумінні, стратегії привінюються до методів, що застосовуються для вирішення конкретних перекладацьких труднощів на певній ділянці тексту. Відтак, основна різниця полягає в рівні використання стратегій. Широке поняття стосується макрорівня (рівня всього тексту в його цілісності), а вузьке – мікрорівня (рівня окремих текстових одиниць).

Науковці пропонують наступний поділ перекладацьких стратегій за напрямками: стандартизація та адаптація. При стандартизації, як відомо, втрачається культурна цінність твору, а його мовний аспект приводиться до загальномовного стандарту. Зміст адаптації полягає в спробі передати особливості оригіналу в перекладі. Так відбувається «приспособлення» тексту до нової аудиторії, при цьому ключовим є збереження його лінгвістичного, прагматичного й соціокультурного значення. Адаптація містить в собі два піднапрями: форенізацію (очуження) й доместикацію (одомашнення). Перевагою останньої є орієнтація на мову перекладу, а

відтак і на потенційного читача. Її метою є наблизити продукт перекладу до свідомості та світосприйняття цільової аудиторії, для цього частково опускається та згладжується історико-культурна специфіка оригіналу. Стратегія форенізації, навпаки, підкреслює етнічну зумовленість тексту, відмінність мови та соціокультурного середовища оригіналу від перекладу [3, с. 439].

Вибір стратегії є відповідальністю перекладача, однак існують і певні тенденції ставлення західних дослідників до китайськомовного тексту. Якщо раніше сприйняття китайської літератури мало фестивальний та екзотичний характер, зараз погляди набули толерантності та відчуття рівності східної і західної культур. З цих причин, багато сучасних спеціалістів керуються відомим східним принципом «золотої середини» у підході до вибору перекладацьких стратегій. Ключовими у здійсненні перекладу є пошук балансу та гнучкість, що дозволитимуть виконати усі поставлені задачі. Не менш відчутним питання застосування стратегій перекладу лишається й при роботі з сучасною китайською літературою.

Цань Сюе (нар. 1953), справжнє ім'я якої – Ден Сяохуа, відома в Китаї та за його межами представниця жіночої прози напряму авангарду. Китайський авангард значною мірою побудований на ґрунті західного модерну й постмодерну та являє собою синтез формальних прийомів західного модернізму та китайської традиційної дійсності. Це означало створення нової, альтернативної літератури, деструкцію консервативних уявлень про письменництво. Представники цієї течії своїми творами висловлювали бажання реформувати усталені концепції літератури та вивести її на світовий рівень. У творчому здобутку Цань Сюе безліч притаманних тому часу особливостей: фаталізм, містицизм, перевага форми над змістом, вигадка як основа твору, довільність часопростору, схематизація персонажів, порушені причинно-наслідкові зв'язки, широка символізація, абстрактність та метафоричність.

Художній текст Цань Сюе, зокрема й оповідання «Чорні очі», просякнутий таємничою атмосферою, що зацікавлює, дивує та наводить страх одночасно. Йому властивий глибокий психологізм, хаотичність, почуття приреченості людського буття. Впізнавані риси ідіостилю авторки – поміщати персонажів у реальність страшного сновидіння, події в якому позбавлені видимої логічності та хронологічної послідовності:

– *«Дядьку, а ти бачив чорні очі?»*

– *«Ти говориши про легенду, що існує з часів Великого переселення народів, Ех, спочатку я не хотів їхати до гірського яру, але твоя тітка ось-ось мала народити, а новитуха була лише там. О, скільки ж доріг я допомагав їй пройти за суцільної темряви...»* [1, с. 89].

Провідною є також тема божевілля (часто жіночого): «*Не витримую зла цих очей, так само як не витримую їхньої суворості та пильності. Вони все ж настигли мене, проникли в моє тіло та душу, навіть розпалили вогонь у моєму животі*» [1, с. 88].

У сновидіннях Цань Сюе відчуття людини матеріалізуються в образи комах: «*Та, на жаль, усе, з чим я лишався, – тільки тривожне почуття розгубленості, декілька розрубаних черв'яків і трохи витеклої з них крові*»; «*Я стрімко почав виривати очерет із землі й натрапив на яму з купою огидних, різних за розміром хробаків*» [1, с. 87].

Культурне забарвлення мають ідіоми, метафори та символи: «*У ту ніч народився хлопчик. Пам'ятаю крики мавр з гори. А повітря, що приймала пологи, підняла розбитий таз і стукала по ньому на місяць*»; «*Я знайшов дядька, аби розпитати у нього, але він рішуче відмовив мені, сказавши, що я, мовляв, не знаю «наскільки високе небо і наскільки широка земля*» [1, с. 89].

Подібний авторський стиль, збагачений алюзіями, психологічністю, глибоким народним колоритом, робить текст важким для сприйняття, що неодмінно потрібно враховувати при перекладі. Для того, щоб правильно розрахувати співвідношення використовуваних перекладацьких стратегій, варто передбачити потенційну підготовленість українського читача до такої літератури, оцінити рівень його фонових знань. Та, навіть з урахуванням вищесказаного, складність роботи зумовлена необхідністю зберегти ту автентичність, яку творові надала його авторка. Це один з найяскравіших випадів дотримання тонкого балансу між одомашненням та очуженням. Відтак, дослідники творчості Цань Сюе вважають, що ключем до розуміння її оповідань є розуміння її власного світогляду, самоідентичності, а також особливостей звичаїв, традицій місцевості й життєвих обставин, за яких вона виросла. Через похмуру димчасту призму божевілля уві сні, вона передає враження від спражнього життя та всього, що його наповнює.

Список використаних джерел:

1. Китайська поезія і проза: збірник творів: пер. з китайської. Київ : САМІТ-КНИГА, 2021. 120 с.
2. Максимець В., Москальов Д. Наратор и хронотоп у прозі Цань Сюе. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*, 2019. С. 68–71.
3. Волченко О. Дослідження стратегій форенізації та доместикації в теорії перекладу. *Мова і культура*. 2017. С. 437–441.
4. Корунець І. Доместикація як засіб збагачення національних мов і літератур. *Український журнал іноземної літератури Всесвіт*, 2012. С. 177–186.
5. Venuti L. Strategies of translation. Routledge encyclopetia of translation studies. London, Taylor and Francis Books Ltd., 2001. С. 240–244.